

Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України
(ЦДАМЛМ України)

ФОНД № 225

Шагайда (Шагадін) Степан Васильович

(1896-1938)

український актор театру і кіно

ОПИС № 1

справ постійного зберігання

1934 – 1935

Київ 2019

Зміст

	№№ од. зб.	№№ арк.
Передмова		3-5
Список скорочень		6
Іменний покажчик		7
I. Зображувальні документи	1-5	8-9

Передмова

Шагайда (Шагадін) Степан Васильович – український актор театру і кіно.

Народився 9 січня 1896 р. у с. Білоголови, нині Зборівського району Тернопільської області. Належав до родини українських переселенців Шагадинів з Угорщини з-під м. Сегед, від назви якого, за деякими даними, походило їхнє прізвище¹. Через нестатки актор, який був найстаршою дитиною в сім'ї, не зміг закінчити початкової школи. У 1909 р. родина в пошуках заробітків переїхала до с. Деветин у Боснії-Герцеговині. С. В. Шагайда співав у церковному хорі в Деветині. У 1912 р. був запрошений служником до церкви св. Юра у Львові. Два роки провів послушником у Почаївській лаврі. У монастирській іконописній майстерні навчився малярства. У 1914 р. переховуючись від австро-угорської мобілізації, переїхав до Росії.

У 1915-18 рр. працював санітаром, дезінфектором і комірником в організації Всеросійського Земського союзу, столяром на заводі у Москві. Після повернення в Україну у квітні 1918 р. вступив до 1 сотні Богданівського полку Січових стрільців. У період гетьманщини служив у особистій охороні гетьмана П. Скоропадського. У 1920 р. вступив добровольцем до Червоної армії. Брав участь у полковому драматичному та хоровому гуртках. Після розформування полку 1922 р., за сприяння армійського знайомого О. Лазоришака, вступив до театральної студії «Березіль».

У 1922-28 рр. опановував сценічне мистецтво в драматичній студії театру «Березіль», одночасно з 1922 р. — актор цього театру (у Києві, від 1926 р. — у Харкові), учень ЛесяКурбаса. На сцені створив героїчні, характерні й комедійні образи. Запам'ятався сучасникам вже з першої ролі у виставі «Газ»: «Височенний Шагайда... у монолозі Сина височів над масою, що слухала його, і немов надихав її...»² Серед інших сценічних робіт того періоду: диякон

---

¹ Жукова А. На життєвих терезах: [Степан Шагайда, кіноактор]/ А. Жукова // Мистецькі обрії, 2004. -К. : Компас. - ISBN 966-7170-47-0. - 2005. - Вип.7. - С. 256-259

² Стрелкова Є. Фрагменти спогадів // Леся Курбас. Спогади сучасників. -К., 1969. - С.164-165

Гордій («Вендетта»), Зава-проноза («Шпана»), пан і поліцейський («За двома зайцями»), Сірий Вовк («Жакерія»). Після переїзду театру до Харкова восени 1926 р. створив ряд образів у виставах «Пролог» Леся Курбаса і С. К. Бондарчука «Бронепоезд 14 – 69» за п'єсою В. В. Іванова, «Король бавиться» В. М. Гюго, «Сава Чалий» І. К. Карпенка-Карого.

У 1924 р. дебютував у кінематографі та знявся в багатьох фільмах, серед них: «Вася-реформатор» О. П. Довженка і Ф. Л. Лопатинського (1926). Улітку 1928 р. залишив театр, щоб працювати у кіно. У 1927 - 1930 рр. на Одеській кіностудії знявся у фільмах «Дитина з лісу», «Перлина Семираміди», «Крокувати заважають», «Охоронець музею», «Перекоп»; «Тобі дарую», «П'ять наречених». У 1930 р. виконав головну роль в історичній драмі «Кармелюк», постановку якої Ф. Л. Лопатинський розпочав на Одеській студії, а завершив на Київській кінофабриці. Разом зі знімальною групою С. В. Шагайда переїхав до Києва, де продовжив працювати наступні роки. У 1927–1937 рр. знявся в 26 художніх фільмах Одеської і Київської кіностудій (реж. І. П. Кавалерідзе, Ф. Л. Лопатинський, І. О. Пир'єв та ін.).

Автор спогадів про О. П. Довженка «Моя робота в „Аерограді“» (1935) та публікації «Партизан Степан Глушак» (1936), віршів. Товаришував і співпрацював із Лесем Курбасом, на честь якого назвав сина, із С. Й. Шкуратом, з яким вони разом зняли у кількох стрічках.

19 жовтня 1937 р. заарештований у Києві органами НКВС УРСР, репресований, розстріляний 12 січня 1938 р. Реабілітований посмертно у 1958 р.

У м. Тернопіль ім'ям С. В. Шагайди названо вулицю³.

Представлені у даному описі документи до ЦДАМЛМ України були передані дружиною фондоутворювача В. М. Антонівською. Рішенням експертно-оціночної комісії ЦДАМЛМ УРСР №3 від 11.04. 1969 р. документи були придбані за 150 карбованців.

---

³ Дуда І. Вулиці змінюють імена://Тернопіль вечірній. - 1992. - 17 черв.

У 2018 р. документи фонду надійшли на науково-технічне опрацювання, внаслідок якого укладено опис № 1 справ постійного зберігання на 5 одиниць зберігання за 1934 – 1935 рр.

Справи опису розміщено в одному розділі «Зображувальні документи», який репрезентований індивідуальними та у групі з іншими особами фотографіями С. В. Шагайди. Варто відзначити фото С. В. Шагайди в групі з О. П. Довженком, його дружиною Ю. І. Солнцевою та ін. особами під час зйомок фільму «Аероград». Велика кількість у матеріалах фонду фотосвітлин інших осіб у театральних виставах «Бронепоезд», «Гайдамаки», кінофільмах «Кришталевий палац», «П'ять наречених», «Кармелюк», «Тобі дарую» та ін.

Документи у розділах опису систематизовано за структурно-хронологічною ознакою. Їхній фізичний стан у цілому задовільний.

Під час приймання-передавання документів на постійне зберігання та їх науково-технічного опрацювання була проведена експертиза цінності цих документів. Опис укладено згідно з методичним посібником «Робота з документами особового походження» (К., 2009).

Передмову склав:
архівіст
відділу довідкового апарату
документів

_____ 2019 р. К. С. Городиська

Список скорочень

ін.

інше

р.

рік

Іменний покажчик

№№ од. зб.

Добровольська О. О.	2	
Довженко О. П.		3
Подорожний О. Т.		2
Солнцева Ю. І.	3	

Затверджено
Рішенням ЕПК ЦДАМЛІМ України
_____ 2019 р. Протокол № ____

ФОНД № 225

**Шагайда (Шагадін) Степан Васильович
(1896-1938),**

український актор театру і кіно

ОПИС № 1

справ постійного зберігання

1934 – 1935

Надходження згідно з актом № 450 від 31.03.1969 р.

№№ з/п	Заголовок справи	Крайні дати документів у справі	Кількість документів в у справі	Кількість аркушів у справі	Примітка
1	2	3	4	5	6
I. ЗОБРАЖУВАЛЬНІ ДОКУМЕНТИ					
1.	Індивідуальна фотографія Шагайди С. В. з особистим підписом	7 лютого 1934	1	1	
2.	Індивідуальні фото Шагайди С. В., в групі зДобровольською О. О., Подорожним О. Т., інших осіб у театральних виставах «Бронепоїзд», «Гайдамаки», кінофільмах «Кришталевий палац», «П'ять наречених», «Кармелюк», «Тобі дарую» та ін.	22 квітня 1934, б/д	114	114	

1	2	3	4	5	6
3.	Фото Шагайди С. В. в групі з Довженком О. П., його дружиною Солнцевою Ю. І. та ін. особами під час зйомок фільму «Аероград»	1935	1	1	
4.	Фото Шагайди С. В. в групі з ін. невідомими особами в Межигір'ї	б/д	1	1	
	* * *				
5.	Здавальний опис №1	11 червня 1982	1	2	

В опис № 1 внесено 5 (п'ять) одиниць зберігання з № 1 по № 5– 118 (сто вісімнадцять) документівна 119 (сто дев'ятнадцяти) аркушах.

Опис склав:

архівіст

відділу довідкового апарату

документів

_____ 2019 р.К. С. Городиська

Прийнято на постійне зберігання до ЦДАМЛМ України внесено 5 (п'ять) одиниць зберігання 118 (сто вісімнадцять) документівна 119 (сто дев'ятнадцяти) аркушах.

Документи передав:
архівіст
відділу довідкового апарату
документів

К. С. Городиська

Документи прийняв:
начальник відділу забезпечення
збереженості документів

Т. М. Снежкова

_____ 2019 р.